

Vavró István /osztályvezető, Igazságügyi
Minisztérium/ hozzászólása

Tisztelt Kriminológiai Társaság!

Két kérdést szeretnék csak - nagyon röviden - érinteni. Az egyik kérdés az, hogy a bírósági statisztikában miként tükröződnek azok a jelenségek, melyekkel az előadás foglalkozott és amelyekkel a korreferensek is foglalkoztak, másrészt arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy a bűnügyi helyzet valójában rosszabb, mint azt az adatok alapján első megközelítésben feltételezhetjük.

Az első kérdés - hagyományos probléma és a Kriminológiai Társaság tevékenységében korábban is találkoztunk vele - lényege abban fogalmazható meg, hogy a bűnözést a rendőrségi, ügyészségi statisztikai rendszer és a bírósági statisztikai rendszer adatai bizonyos mértékű eltéréssel tükrözik. Ez felvetődött akkor is, amikor ennek az ülésnek a témájáról már az ülés előtt beszélgettünk. A kérdés lényegét megragadva egész röviden azt kell mondanunk, hogy az eltérés elsődleges oka a büntetési és az elkövetői, más szóval az alanyi és a tárgyi oldal különbségéből adódik. Ebből következik, hogy a bírósági statisztika a bűnözés tendenciáit minden ettől eltérő feltételezéssel szemben alanyi oldalról pontosan tükrözi. Azok a változások, melyek az utóbbi időben végbementek, egyértelműen kedvezőtlenek és elsősorban tendenciák szempontjából rosszak. Ennek egyik jele a halmazati bűnelkövetések számának nagymértékű emelkedése. Ebből a szempontból különösen sajná-

latos jelenség, hogy a fiatalok élén járnak, megelőzve a felnőtteket. A fiataloknál ugyanis a halmazat miatt elítéltek aránya 40 százalék, míg a felnőtteknél 20. Ennél a 40 százaléknál különösen arra kell felhívni a figyelmet, hogy lényegében 10 év alatt alakult ki, ugyanis 1974-ben még csak 30 százalék volt.

A másik kedvezőtlen jelenség, hogy a büntetettek és a vétségek aránya a társadalomra veszélyesség szempontjából kedvezőtlen irányba tolódik el. A felnőttkorúaknál is emelkedik ugyan azoknak az aránya, akiket büntetett miatt ítélték el, és már több is mint egyharmad, még rosszabb azonban a helyzet a fiataloknál. Itt ugyanis az elítéltek 52 százalékát marasztalták büntetett miatt.

Az erőszakos bűncselekményeket illetően szintén csak kedvezőtlen tendenciákról tudunk számot adni. A felnőttkorúak mintegy 15 százalékát ítélték el erőszakos bűncselekmény miatt, a fiatalok közül azonban már minden negyediket. Az erőszakos bűnözésen belül is kiemelkedően rossz a helyzet a rablásoknál, ahol az erőteljesen emelkedő számú bűncselekmények elkövetői között igen sok a fiatalok. A rablás miatt elítéltek között ugyanis a fiatalok aránya 1984-ben már 40 százalék volt, ami négyszerese elítéltek közötti átlagos arányuknak.

A másik probléma, amit ugyancsak nagyon röviden szeretnék érinteni, a felderítési arány és a bűnügyi fertőzöttség kapcsolata, illetőleg ennek tükröződése a statisztikában. A helyzet ugyanis az, hogy

aki a bűnözés szerkezetét vizsgálja, tudja, hogy a felderítési arány cselekményenként változik és éppen a domináló vagyon elleni bűncselekményeknél a legkisebb. A bűnözés szerkezetének területi különbségeiből adódik, hogy az elítéltek adatainak területi alakulását a felderítési arány éppen a vagyon elleni bűncselekmények meghatározó jellege miatt befolyásolja, így az elítéltek adatai - több más mellett - a felderítés területi különbségeit is tükrözik. Ebből következik, hogy a bűnözés területi elosztását vizsgálva a bűnügyi fertőzöttség bűncselekmények, illetőleg elítéltek alapján számított területi rangsorában lényeges különbség van. Közismert például, hogy Budapest bűnügyi fertőzöttsége igen magas. Ennek ellenére az elítéltek száma alapján kialakított rangsorban korántsem helyezkedik el ennek megfelelően. Azt kell mondjam tehát, hogy az intenzitás bűnügyi fertőzöttséget tükröző különbségei szempontjából a tényleges arányokat a bírósági statisztika a terület bűnözési szerkezeti különbségeinek, a felderítési arány eltéréseinek és a halmazati elkövetés arányainak megfelelően tükrözi.

Az utolsó, amit a tárgyalt témával kapcsolatban meg kell említenem, hogy igen pontos és korrekt az egységes rendőrségi, ügyészségi statisztikai rendszer azon megfogalmazása, hogy ismertté vált közvéleményről beszél. Ezt azért kell hangsúlyoznunk, mert ebből kitűnik, hogy ez nem a bűncselekmény elkövetési idejét, hanem annak ismertté válását jelöli. A felderítések egy része pedig utólagos felderítés. Mindebből azonban logikusan következik,

hogy a tárgyévben ismertté vált bűncselekmények egy részét nem abban az évben, hanem korábban követték el. Ebből logikusan kell arra a következtetésre jutnunk, hogy a korábbi időszak bűnözési intenzitása magasabb volt, mint azt akkor az adatok alapján mérni lehetett, s ennek megfelelően a jelen időszak bűnügyi fertőzöttsége is nagyobb, vagyis a bűnügyi helyzet ténylegesen rosszabb, mint azt az aktuális adatok mutatják. Így az 1984. évi 157.036 ismertté vált közvélemény bűncselekmény egy részét nyilvánvalóan nem ebben az évben követték el, ugyanakkor az elkövetkezendő években fel fognak még deríteni bizonyos mennyiségű, 1984-ben elkövetett bűncselekményt. Azt tehát, hogy viszonylag pontosan meg tudjuk mondani, milyen a pillanatnyi bűnügyi helyzetünk, valószínűleg csak egy-két év múlva tudjuk adatokkal alátámasztani. A bűnmegelőzés és a bűnüldözés szempontjából végiggondolva ezt, remélem, hogy nem lesz még késő.

Szives türelmüket köszönöm.